

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип
Россия Македония

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip
Russia Macedonia

Вторая международная научная конференция Втора меѓународна научна конференција

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

Воронежский государственный университет **Университет имени Гоце Делчева, г. Штип**
Россия **Македония**

Воронешки државен универзитет **Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,**
Русија **Македонија**

Voronezh State University **Goce Delcev University in Stip**
Russia **Macedonia**

Вторая международная научная конференция **Втора меѓународна научна конференција**

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ **ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ**
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Гергана Пенчева-Апостолова (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Ева Бартос (Полска)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Зеки Ѓурел (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонгат (Франција)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Технички секретар
Софија Заболотнаја
Татјана Уланска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Софија Заболотнаја (руски јазик)

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

81(062)

82(062)

316.7(062)

МЕЖДУНАРОДНАЯ научная конференция (2 ; Воронеж ; 2017)

Сборник статей / Вторая международная научная конференция, Воронеж, 10-12 мая 2017 = Сборник на трудови / Втора меѓународна научна конференција, Воронеж, 10-12 мај 2017 = Conference proceedings / Second International Scientific Conference, Voronezh, 10-12 May 2017. - Штип : Универзитет имени Гоце Делчева = Универзитет “Гоце Делчев” = Shtip : Goce Delcev University, 2017. - 642 стр. : табели ; 25 см

Трудови на рус., мак. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-469-7

а) Јазик - Собири б) Книжевност - Собири в) Културологија - Собири
COBISS.MK-ID 105484554

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Гергана Пенчева-Апостолова (Болгария)
Биляна Мариц (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Реа Луйич (Хорватия)
Ученый секретарь
Софья Заболотная
Татьяна Уланска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Софья Заболотная (русский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievaska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Gergana Pencheva-Apostolova (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Rea Lujic (Croatia)
Conference secretary
Sofya Zabolotnaya
Tatjana Ulanska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Snezana Kirova (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Irina Arzhanova

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Ануфрієв Олег – КУЛЬТУРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕКРАСОВЦІВ-СТАРОВІРІЦ В ПОНИЗЗИ УКРАЇНСЬКОГО ДУНАЮ: ІСТОРІЯ ТА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	11
2. Асимопулос Панайиотис - РЫБНЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	19
3. Балек Тијана - КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТЕМПЕРАТУРНИХ ПРИДЕВА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ И РУССКОМ ЈЕЗИКУ	27
4. Беляева Наталья - ОБРАЗ ДОМА В ТВОРЧЕСТВЕ В. ВЫСОЦКОГО И Ю. ШЕВЧУКА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	37
5. Бердникова Ольга Анатольевна – ФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК	45
6. Бестолков Дмитрий Александрович – УЧАСТНИК РЖЕВСКОЙ БИТВЫ. ЛИРИЧЕСКИЙ ГЕРОЙ АЛЕКСАНДРА ТВАРДОВСКОГО В КОНТЕКСТЕ РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ПОЭТИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ.....	55
7. Гладышева Светлана - СУДЬБА РОССИИ И ЕВРОПЫ В ПУБЛИЦИСТИКЕ Д. С. МЕРЕЖКОВСКОГО ПЕРИОДА ЭМИГРАЦИИ.....	63
8. Гончарова Алина - ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТОДИКИ «ТИХОГО ОБУЧЕНИЯ» ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КЕЙЛЕБА ГАТТЕНЬО	69
9. Гоцко Алла Николаевна - СОЦИАЛЬНЫЕ И ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РЕЧЕВОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ- ФИЛОЛОГА	79
10. Гузенина Светлана - СЛАВЯНСКИЕ ДУХОВНЫЕ ПАРАЛЛЕЛИ В КУЛЬТУРЕ РОССИИ И МАКЕДОНИИ.....	85
11. Ghențulescu Raluca -демче CULTURAL CHALLENGES IN SPECIALIZED TRANSLATIONS	91
12. Демченко Зинаида - КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА И ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	101
13. Денкова Јованка - НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА НА ИВАН ЕФРЕМОВ	111
14. Димова Виолета - ЕСТЕТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА И МЕДИУМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА	121
15. Ѓорѓиева Димова Марија - ЗА АТРАКТИВНОСТА НА ЕДЕН ЖАНР (КНИЖЕВНИТЕ, КНИЖЕВНО-ТЕОРИСКИТЕ И КНИЖЕВНО-ИСТОРИСКИТЕ ИМПЛИКАЦИИ НА ИСТОРИОГРАФСКАТА МЕТАФИКЦИЈА)	129
16. Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ТВОРЕЧКАТА РИЗНИЦА НА АНТЕ ПОПОВСКИ	139
17. Ефременкова Татьяна Николаевна - ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО УСПЕШНОЙ ЛИЧНОСТИ, ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ	149
18. Жосу Зоя - ПАМЯТЬ КУЛЬТУРЫ В РОМАНЕ ГЕРМАНА БРОХА «НЕВИНОВНЫЕ»	153

19. Зайналова Лариса – СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СИНТАКСИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ОСНОВА ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ	157
20. Зуева Надзея - ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў МАЛОЙ ПРОЗЕ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЛУКАША КАЛЮГІ	163
21. Иванова Бильана, Кирова Снежана, Кузмановска Драгана - ВЛИЯНИЕ НА ВЕШТИНИТЕ ЗА ПИШУВАЊЕ И ЗБОРУВАЊЕ НА КОМУНИКАЦИЈАТА НА СТУДЕНТИТЕ НА АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	173
22. Ивановска Билјана, Кусевска Марија - ПРАГМАТИКА НАСПРОТИ ГРАМАТИКА НАСПРОТИ СЕМАНИКА	185
23. Iskrev Dimitar - THE MENTOR AS KEY FIGURE IN WORKPLACE TRAINING	193
24. Јакимовска Светлана - ТРАНСФЕРОТ НА КУЛТУРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ПРЕПЕВОТ НА СТИХОЗБИРКАТА БЕЛИ МУГРИ ОД КОЧО РАЦИН	201
25. Jankova Natka - INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ELT	211
26. Jovanov Jane - POLYCONTEXTUAL LINGUACULTURAL COMPETENCE	219
27. Југрева Марија - ПРОТЕСКАТА ВО РАСКАЗОТ „МЕТАМОРФОЗА” НА ФРАНЦ КАФКА	227
28. Караниколова-Чочоровска Луси - МЕНТАЛИТЕТОТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА ЧЕХОВ (ЗА ЖЕНСКИОТ, ЧИНОВНИЧКИОТ И НАРОДСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА АНТОН ЧЕХОВ)	233
29. Корноглуб Е.В. - ОБРАЗ Л.Н. ТОЛСТОГО В ПОВЕСТИ ИОНА ДРУЦЭ «ВОЗВРАЩЕНИЕ НА КРУГИ СВОЯ»	240
30. Коробов-Латынцев Андрей - РУССКАЯ ФИЛОСОФИЯ О ВОЙНЕ И НА ВОЙНЕ	245
31. Костюченкова Наталья - МЕТАФОРИЧЕСКАЯ ОРИЕНТАЦИЯ В ОТНОШЕНИИ ГРАММАТИЧЕСКОГО ЯРУСА ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, АНГЛИЙСКОГО И НОРВЕЖСКОГО ЯЗЫКОВ)	257
32. Крикливец Елена - СТИЛЕВАЯ МОДИФИКАЦИЯ РЕАЛИСТИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ В РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ЛИТЕРАТУРАХ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ ХХ ВЕКА	263
33. Krsteva, Marija - FACT VS. FICTION: THE DOUBLING OF THE BIOGRAPHICAL SELF IN BIOFICTIONS ABOUT F.SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	271
34. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Бильана - МАКЕДОНСКИОТ ПРЕДЛОГ НА – КАМЕН НА СОПНУВАЊЕ КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА ГЕРМАНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	277
35. Кузнецова Татьяна - КУЛЬТУРА ЭТНОСА В ФИЛОСОФСКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ	287
36. Kyrchanoff Maksym - MODERNISM, FUTURISM AND AVANT-GARDE AS INTELLECTUAL MOTHERLANDS OF TRANSFORMATIONS IN CHUVASH IDENTITY IN THE POETRY OF GENNADIИ АИИ	295
37. Лазарев Андрей - «СЛАВЯНСКИЙ ВЕСТНИК» И МОСКОВСКИЙ СЛАВЯНСКИЙ СЪЕЗД (1867)	307
38. Леонтиќ Марија - ПОТЕКЛО НА ТУРСКАТА ЛЕКСЕМА (х)ане/(х)ана (hane) И НЕЈЗИНА АДАПТАЦИЈА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СУФИКС	313
39. Лапыгина Мария - ОПИСАНИЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СЕРБСКОГО И РУССКОГО НАРОДА В СТАНДАРТНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИЯХ	321
40. Lisjak Anton - TRAGOVI RAZVOJA SLAVENSKOG IDENTITETA U POVIJESNIM IZVORIMA SREDNJEGA VIJEKA	329

41. Майсюк Ольга - ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ГРАММАТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РУССКОГО И ТУРКМЕНСКОГО ЯЗЫКОВ	341
42. Макаријоска Лилјана - ЛЕКСИЧКИОТ ПОДБОР ВО ПРОЗАТА НА ВЛАДО МАЛЕСКИ	349
43. Марковиќ Михајло, Новотни Соња – ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА РМ И ОДНОСОТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ КОН МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	359
44. Маролова Даринка, Ѓорѓиевска Ева - БИРГЕРОВАТА „ЛЕНОРЕ“ – ПАРАДИГМА ЗА НЕПРЕБОЛНА ЛЮБОВ	367
45. Меркулова Инна - ЛЕКСИКА МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА НА ОБЩЕСЛАВЯНСКОМ ФОНЕ	373
46. Методијески Дејан, Голаков Костадин - МАКЕДОНИЈА КАКО ПОТЕНЦИЈАЛНА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА РУСКИТЕ ТУРИСТИ	383
47. Михайлова Ирина - РОЛЬ ИНОЯЗЫЧНЫХ ВКРАПЛЕНИЙ В УСТАНОВЛЕНИИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СВЯЗЕЙ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В.О. ПЕЛЕВИНА	393
48. Михайлова Елена, Чжоу Жуйгао - ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ ЯЗЫК	399
49. Младеноски Ранко - ПОЕТСКИОТ ОРАТОРИУМ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	409
50. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	419
51. Негријеска Надица – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА МОЖНИОТ НАЧИН ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ЕКСЦЕРПИРАНИ ОД РОМАНОТ CANONE INVERSO ОД АВТОРОТ ПАОЛО МАУРЕНСИГ И ПРЕВОДОТ НА МАКЕДОНСКИ	427
52. Недјурмагомедов Георгиј - ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ	437
53. Новотни Соња, Марковиќ Михајло – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗВОЈОТ НА ПОЛУВОКАЛИТЕ ВО ДВА ПАТЕРИЦИ СО МАКЕДОНСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКА РЕДАКЦИЈА	445
54. Орлова Надежда - БИБЛЕЙСКОЕ ИМЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: АГАРЬ	455
55. Пасмарнова Валерия - ВИДЕО-КЕЙС КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ НА СТЫКЕ ВЕБИНАРА И КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ	465
56. Петровска- Кузманова Катерина - „МАЈСТОРОТ И МАГАРИТА“ ОД М. БУЛГАКОВ НА СЦЕНАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОДЕН ТЕАТАР	473
57. Плахтиј Татьяна - РЕМИНИСЦЕНЦИИ КАК АКТУАЛИЗАТОРЫ НОВЫХ СМЫСЛОВ В ПЬЕСАХ УКРАИНСКОГО ДРАМАТУРГА XX СТОЛЕТИЯ НИКОЛАЯ КУЛИША	481
58. Пляскова Елена – ОТРАЖЕНИЕ НАРОДНОГО ЮМОРА В НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ	491
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste - THE CONTRIBUTION OF “DRACULA UNTOLD” TO THE EVOLUTION OF BRAM STOKER’S DRACULA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROTAGONISTS	497
60. Попова Дарња - БЕЗУМНЫЙ МЕЧТАТЕЛЬ»: РЕЦЕПЦИЯ ЛИЧНОСТИ И ТВОРЧЕСТВА Э. ПО ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВВ.	505
61. Продановска-Попоска Весна - ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ И ТЕХНИКИТЕ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО ОДНОС НА ПРАВИЛНИОТ ИЗГОВОР	515
62. Розенфелд Марьяна - РЕЧЕВОЙ ЭТИКЕТ В ОБЩЕНИИ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ	523

63.	Roitberg Natalia – THE STRUCTURE OF A LANGUAGE LESSON	531
64.	Росенко Н.И. - О НЕКОТОРЫХ НАПРАВЛЕННОСТЯХ ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ЮРИСТА	539
65.	Ряполов Сергей Владимирович - ФИЛОСОФИЯ О. ФЕОФАНА (АВСЕНЕВА) В КОНТЕКСТЕ ВОРОНЕЖСКОГО ФИЛОСОФСКОГО ТЕКСТА	543
66.	Саломатина Мария - ЭССЕИСТИКА ПЕТРА ВАЙЛЯ, ИЛИ БЕСКОНЕЧНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ	551
67.	Симонова Светлана, Белоусов Арсений - К ВОПРОСУ ОБ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ СИНТЕЗЕ В ИКОНОПИСИ ВИЗАНТИИ И ДРЕВНЕЙ РУСИ	561
68.	Соловьев Дмитрий - СИСТЕМА КУРАТОРСТВА УНИВЕРСИТЕТОВ	569
69.	Стојановска-Стефанова Анета - КУЛТУРНИ ПРЕОБРАЗБИ КАЈ ДРЖАВИТЕ ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	573
70.	Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СПИСАНИЈАТА „JOY“ и „WOMAN“	579
71.	Тернова Татјана - ОБРАЗ РЕВОЛУЦИИ В ЛИРИКЕ АНАТОЛИЈА МАРИЕНГОФА	591
72.	Тодорова Марија - УСВОЈУВАЊЕ НА ВТОР ЈАЗИК	597
73.	Тоевски Свето - АНТРОПОЛОШКАТА ЛИНГВИСТИКА ВО МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНИОТ ПОГЛЕД НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ И ПЕТРЕ М.АНДРЕЕВСКИ 605	
74.	Тресцова С.В., Трощинская-Степушина Т.Е. - КЛАССИЧЕСКАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	629
75.	Уланска Татјана – КОГНИТИВНИТЕ МЕХАНИЗМИ ПРИ ПРОЦЕСОТ НА ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	633
76.	Филошкина Светлана - ТЕЛЕСНЫЕ ОБРАЗЫ В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ»	639
77.	Хайдер Джамил Джабер Альшинаинин - МЕЖДУНАРОДНЫЕ КУЛЬТУРНЫЕ СВЯЗИ ИРАКА В ЭПОХУ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	645
78.	Холина Дарья Александровна - ДВИЖУЩИЙСЯ СУБЪЕКТ В РАННЕЙ И ПОЗДНЕЙ ЛИРИКЕ У. Б. ЙЕЙТСА	651
79.	Цыганкова Яна - РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ОБРАЗА ВАМПИРА В РОМАНАХ ЭНН РАЙС И ПОППИ З. БРАЙТ «ИНТЕРВЬЮ С ВАМПИРОМ» И «ПОТЕРЯННЫЕ ДУШИ»	659
80.	Чуносова Ирина - УЧЕБНАЯ МОТИВАЦИЯ КАК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА	665
81.	Шутаров Васко - МЕЃУНАРОДНИ КУЛТУРНИ ВРСКИ ВО ВРЕМЕ НА СОЦИО-ПОЛИТИЧКИ ПРОМЕНИ	671

УДК: 811.163.1:[091:003.349.8(497.7)]

**КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗВОЈОТ НА
ПОЛУВОКАЛИТЕ ВО ДВА ПАТЕРИЦИ СО
МАКЕДОНСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКА
РЕДАКЦИЈА****Соња Новотни¹, Михајло Марковиќ²**д-р (редовен професор), Универзитет во Тетово, Филолошки факултет¹д-р (доцент), Универзитет во Тетово, Филолошки факултет²**Апстракт**

Предмет на обработка и цел на истражување во овој труд се Слепченскиот патерик и Слоештичкиот патерик, од каде што првично ги ексцерпиривме определените лексеми во кои следиме употреба на полувокали. Како појдовен ракопис при нашето истражување го имаме определено Слоештичкиот патерик, којшто го определивме за појдовен поради неговото лексичко богатство со кое изобилува, односно секоја зададена лексема од Слоеш со поголема веројатност ќе ја проследиме и во Слепч. Ракописите коишто се предмет на наша обработка се старословенски ракописи со македонска црковнословенска редакција, од каде што го добиваме мотивот за презентација и обработка на развојниот пат на полувокалите и нивната фреквенција во овие ракописи. Проследивме сличен развој, односно паралелен еволутивен пат на полувокалите во двата ракописи. Влијанието на црковнословенските варијанти од другите јазици (рцсл. и сцсл.) се видни, иако во голема мера не го промениле нивниот развојен пат. Во најголема мера при истражувањето се служевме со методите на компарација и елаборација, со што практично ја доловивме контрастивната анализа и нејзините резултати во ова истражување.

Клучни зборови: старословенски ракописи, полувокали, еволуција, развој, контрастивност.

Увод

Степенот на разновидноста и на сложеноста на правописната состојба во македонските црковнословенски текстови општо се оценува како висок и се доведува во врска со историските и лингвистичките околности, со отвореноста на правописната норма кон нив¹³⁸, со

¹³⁸ Р. Угринова-Скаловска, З. Рибарова, *Радомирово евангелие*, Скопје 1988, 13-14.

воздејството на книжевните школи или центри, со интерференцијата на нивните правописни системи и со други фактори. Врз основа на правописните манифестации, карактеристики или норми и врз основа на нужниот степен на нивната синтеза, се врши класификацијата и вклучувањето на даден текст во односната група. Притоа, потребните сознанија се издвојуваат со анализа на одделни конкретни ортографски пројави¹³⁹ кои прераснуваат во еден вид лингвистички и статистички критериуми на заеднички или диференцијални правописни особености за одреден текст, група или провениенција¹⁴⁰. Едновременно, дескрипцијата на вокалните и на консонантските состојби и пројави во старословенскиот и во црковнословенскиот јазик, односно во одделните текстови од овие кодови, по правило, се реализира на фонетско рамниште, покрај други причини, и поради одредени проблеми сврзани со дефинирањето на инвентарот на фонемите, на фонолошките матрици и на примената на бинарната идентификација¹⁴¹. Појдовната точка при интерпретацијата на правописните и фонетските особености на Слеченскиот патерик е графемата и нејзината позиција во зборот. Меѓутоа, таквиот приод на разгледување би бил едностран во својата суштина ако се разгледува надвор од морфолошките рамки на лексемата во која се содржи дадената фонетска или правописна појава. Впрочем, тоа е и усвоен метод на секоја фонетска анализа на јазиците кои веќе не се живи, а се засведочени само во писмена форма¹⁴².

Секоја теорија за утврдување на писарска норма во еден ракопис или во повеќе ракописи пишувани во блиски скрипторски центри е соочена со големи тешкотии, бидејќи се работи за појава којашто е условена од повеќе лингвистички и вонлингвистички фактори од различна важност. Во случајов тоа се пред се: влијанието на предлошките (доколку се повеќе) влијанието на книжевните центри со престиж, како и на владеачкото духовенство, влијанието на средината за која се препишува, степенот на познавањето на јазикот на кој се пишува итн. Интерпретацијата на графијата во еден ракопис не е независна од компаративни проучувања, како со ракописите од блиските скрипторски центри, така и пошироко со текстови од други редакции.¹⁴³ Сите канонски споменици (со исклучок,

¹³⁹ П. Илиќ, В. Јерковиќ, *Правопис српскохрватских ћрилских повеља и писма XII и XIII века*, Нови Сад 1981.

¹⁴⁰ Р. Угринова-Скаловска, *Правописни одлики на црковнословенските ракописи од Македонија*, Предавање на XV семинар за македонски јазик, литература и култура, Скопје 1982, 135-140.

¹⁴¹ R. Jakobson, *Lingvistika I poetika*, Beograd 1966, 235-266; R. Filipovic, *Suvremena lingvistika I*, Zagreb 1966, 9-15; N. Trubetzkoy, *Grundzüge der Phonologie*, TCLP 7, Prague 1939, Göttingen 1958, 60.

¹⁴² С. Новотни, *Слоеситички патерик*, Скопје 2013, 29.

¹⁴³ В. Десподова, *Карпинско евангелие*, Прилеп-Скопје, 1995, 19.

можеби, на Киевските ливчиња) претставуваат преписи. Во нив се одразени три временски пластови од различно територијално потекло: првобитната дијалектна основа од југоисточен македонски тип, моравската хомогена јазична суперстилизиација и хетерогена источнобугарско-западномакедонска јазична суперстилизиација.¹⁴⁴

Покрај овие три компоненти, во ракописите од подоцнежниот период има и подоцнежни елементи под влијание на подрачјето на кое се препишани. И покрај стремежот на препишувачите и редакторите да не го менуваат текстот што го имале пред себе, поради не секогаш точната претстава за нормите на литературно-писмениот јазик и правописот, тие сепак ги внесувале во новиот препис дијалектните особености на својот говор и на тој начин се нарушувал стариот систем. Македонските црковнословенски ракописи се одликуваат со сложени правописни правила, кои не се исти за сите ракописи од причина што на препишувачот влијаеле повеќе јазични и надворешнојазични фактори како: влијанието на книжевните центри, влијанието на предлошката, влијанието на средината во која се препишува, степенот на познавање на нормите на литературно-писмениот јазик и правопис. Затоа секој ракопис се одликува со посебни правописни норми, меѓутоа низ ракописите од XII до XIV век се проследуваат одделен број црти кои се заеднички за сите македонски ракописи од овој период. Правописот на еровите се вбројува меѓу клучните одлики на црковнословенските текстови, а во тие рамки и на Слеченскиот патерик. Ваквата состојба е аналогна на старословенската, бидејќи и во тој период еровите имале исто така многу важна палеографска, правописна и фонетска улога, и тоа како во однос на книжевните, така и на епиграфските споменици.¹⁴⁵

Во библиотеката на БАН во Софија со бр. 77 е обележан еден македонски патерик од почетокот на XIV век. Станува збор за Слоеш, кој извесно време се чувал во Археолошкиот музеј во Софија, од каде што бил пренесен во БАН. Ракописот содржи 286 пергаментни листа, пишувани на мали листови со димензии 20x14 см. Ракописот нема оригинална пагинација, туку има две нови пагинации. Почетокот на ракописот е изгубен, односно недостасува 1 лист, а на крајот можеби 3-4 листа. Текстот почнува со словото на Ефрем Сирин, кое во словенските преписи на Ефремовиот паренезис обично стои како 79 слово: *оучнмь есмь кннмь*

¹⁴⁴ Dalibor Brozovic, O inventaru fonema starocrkovnoslavenskog jezika, *Симпозиум 1100-годишнина од смртта на Кирил Солунски 2*, МАНУ, Скопје 1970, 19-34.

¹⁴⁵ О. Недељковић, Полугласови у старословенским епиграфским споменицима, *Слово, XVII*, Загреб, 1967, 5-36.

ОБРАЗОМЪ БА МЛСТНВА ѿЩЕМЪ НМАТЬ ПОКАЮЩИМ СЕ ИСТИННО НЕЛЬЖНО ПОКАИНИЕ И СМЪРЕННИЕ И НСПОВЪДАНИЕ¹⁴⁶.

Слепченскиот патерик е ракопис кој потекнува од северна Македонија, поточно од Кратовско-Злетовскиот книжевен центар и не случајно го избравме за предмет на обработка. Овој ракопис е пишуван на крајот на XIV век на дебела и груба хартија на 246 листа со димензии 20x13 см. Станува збор за Слепченскиот патерик, кој од Слепченскиот манастир прво бил пренесен во Археолошкиот музеј во Софија, а оттаму бил префрлен во Софиската народна библиотека каде што се чува и денес под број 1037. Пишуван е со безјусов правопис. Нема оригинална пагинација, односно има понова пагинација која прво е погрешена па потоа од друга рака повторно пагиниран. Стари записи нема, а поновите се на македонски јазик. Писмото е читливо, правилно пишувано, секоја страница содржи 20 реда со некои исклучоци, има многу кратенки, лигатури и надредни знаци, пишуван е без многу грешки и само на мал број страници е оштетен и не се чита. Фалат страници на почетокот и на крајот на ракописот. Ракописот започнува со житие за Еуфимија, а содржи и повеќе помали текстови¹⁴⁷.

Во рефератот ќе дадеме контрастивен приказ на развојот на полувокалите во двата ракописи кои се предмет на наша обработка, со што првично ќе започнеме со нивната редукција низ одредени зборовни групи во ракописите. Еровите се губеле полесно и порано таму каде што со нивното губење се добивале консонантски групи веќе познати на словенскиот изговор, отколку таму каде што настанувале нови комбинации на консонанти.¹⁴⁸ Во Слоештичкиот патерик ерот, пред сè, не се задржал во следните
ВЪД-, ВЪН-, ВЪС-, ВЪТ-, ДЪВ-, -ЗЪВ-^{коренски} -ЗЪГ-, ЗЪЛ-, КЪН- -КЪТ-, МЪН-^{групи:} ПЪТ-
-, ПЪШ-, ТЪМ-, -УЪТ-. Од сите коренски групи ние ќе ја издвоиме групата
ВЪС-: ВСЕ 20/13, 26/15, 49/4, 260/16, ВСАКОМЪ 23/14, 66/18, ВЪСЪХЪ 26/19,
ВСЕО 32/10, ВЪМН 36/9, 219/8, ВСН 54/4, ВСАКОУО 56/3, ВЪБ 68/13, ВСЕГО 84/4,
ВСЕМОУ 85/8, ВЪКО 233/1, ВЪКЫ 523/18, ВЪКОН 572/13 (покрај ВЪМЪ 1^v/15,
ВЪСАКОГО 3/1, 14/19, ВЪСАКА 5/13, ВЪСТАНИ 8/1, ВЪБЪКЪ 16/17 ВЪСЪХЪ 18/11,
ВЪСА 18/17); во Слепченскиот патерик од оваа група ги следиме: ВСЕ 2v/2,
12v/16, ВСН7/5, ВЪМЪ 8/5, 21/1, ВСАКОМОУ 8/6, ВЪСЪХЪ 15/6, 15v/8, ВСАЧЪСКИМЪ
16v/1, ВСА 20/6, ВСЕ 24/10, ВСЕМОУ 27/15, ВСАКОГО 28v/8, ВЪМН 28v/12,
ВСАЖДЪШЕ 34v/13, ВСАЧЪСКАА 34v/17, ВСОУ 35v/18, 36/1, ВСЕМЪ 40/4, ВСН 40/12,
ВСЕН 41v/6, ВСЕДРЪЖИТЕЛЮ 68v/17, ВСЕДРЪЖИТЕЛА 66/1, ВСАКЫ 118v/3,

¹⁴⁶ С. Новотни, *Слоештички патерик*, Скопје 2013.

¹⁴⁷ М. Марковиќ, *Слепченски патерик - лингвистичка анализа (магистерски труд)*, Тетово 2011.

¹⁴⁸ Б. Конески, *Историја на македонскиот јазик*, Скопје 1986, 22.

всакою 197/12, вскреенна 151/11. Во составот нѝ пишувашето на ер во овој ракопис се среќава во овие примери: огньнын 76/4, ѿгньнаа 76/9, огньнааго 144/10, повньнь 171/7, огньнон 171/8, ѿгньны 205/15, ѿгньное 221/2, жнзньномуѣ 242/19, болѣзньны 247/10, страньнолюбыа 301/5, ѿгньннмь 535/9. Во извесни примери, меѓу две н(нн) еровиот знак најчесто не се пишува. Сп.: нстинно1/3, пленному 10/1, погроуженному 10/1, дръзновенному 10/2, покаанна 23/3, страннаго 38/7, посрамленны 43/3, възлюбленны 53/8, блаженнааго 102/18, сьмоуцены 270/6. Во некои примери, меѓу нн се пишува паерок: кроушеѝны 2^v/15, непокаанѝна 3/12, нснѝна 6/4, тлѣѝнааго 5/11, тѣцеванѝна 13/8. Еровиот знак често се заменува со паерок во повеќе позиции, но најчесто на крајот од зборот. Сп.: обрѣтоухѣ 7/1, необратнхѣ 7/6, прилежѝны 6/11, приставѝника 13/10, тѣм же 17/9, но веднаш до него и: тѣм же 17/9, бнѣше 19/14, вьстегнетѣ ме 20/18, поженетѣ ме 20/12, безаконѣмь 27/4, горѣкы 40/11; во Слеч следиме: нѝн: ѿгньнын 69/9, 187^v/18, ѿгньны 20/17, 190/16, болѣзньнь 190^v/19, страньнь 190^v/19, нстиннь 51/8, 200^v/19, нѝн: оуствореѝне 4/18, сьвршеѝномѣ 7^v/16, врѣменѝна 12/4, безаконѝнаго 19^v/13, възлюбленѝнаго 47/19, послаѝны 80^v/19, нн: законны 10/13, сьвршенноу 12/9, нстиннаго 13^v/10, поуцѝнна 31/9.

Кон крајот на X век еровите често се употребуваат неетимолошки. Ваквата неетимолошка употреба на еровите се појавува поради потребата од разложување на консонантски групи тешки за изговор, како при преземање на туѓи зборови и нивно словенизирање, така и во чисто словенски зборови. Притоа во овие случаи во изговорот на овие редуцирани вокали имаме призвук на темен вокал како замена за обата ера. Неетимолошки употребениот ер се среќава на крајот од префиксите што завршуваат на з (без-, въз-, нз-, раз-). Тие, всушност, не се вистински вторични ерови, туку како да се манир на препишувачот. Таквите ерови во старорускиот О. Књазевскаја ги нарекува *етимолошки неоправдани* и претпоставува дека се употребуваат во согласност со графичката традиција.¹⁴⁹ Еве дел од тие примери од Слоеш: възѣхноуѣша 6/1, възвратнль 18/16, възбожнаа 36/5, въздвигноуть 55/10, въздыхааеть 66/13, въздыхааннемь 67/12, възвратившоу 309/18, възмьшнмь 384/3, нзѣвѣстнын 39/3; во Слеч неетимолошки употребен ер среќаваме во префиксите што завршуваат на з и поретко во некои други префикси: възь: възьмше 3^v/12, безь: безьмльвы 40^v/14, нзь: нзьсоушн 16^v/9, нзьшьдь 20^v/11, нзьѣвѣстнн 38^v/4, нзьѣже 39/15,

¹⁴⁹О. А. Князевская, Об одной графической особеностей ростовских рукописей начела XIII века, с. Русское и славянское языкознание, 1972, 128.

нзъведе 88/1, нзъунсти 134/2, нзъдыше 148/5, разъ: разъгноувъ 138v/14, разъньства 233v/4.

Најзначајната фаза во еволуцијата на еровите е нивната вокализација, односно замената на полувокалот со глас кој јасно ја покажува редакцијата на определен ракопис. Вокализацијата на еровите во јака позиција во Слоештичкиот патерик е спроведена во одредени коренски морфемии, наставки и суфикси. Покрај основната замена на еровите односно њ со о, а њ со е. Иако преминот на њ во о се среќава во помал број на примери отколку преминот на њ во е, сепак во оваа промена следиме една стара изоглоса што ја ограничува речиси целата денешна македонска јазична територија. Развојот на њ во о во основата на зборот се јавува во прилозите: **тогда**, **когда**, како и во изведените од нив прилози. Во прилогот **тогда** вокализацијата е спроведена во 62 примери па имаме: **тогда** 17/16, 66/12, 68/10, 72/13, 73/9, 137/4, 161/5 итн. Притоа, њ се чува во 37 примери **тъгда**. Вокализиран њ среќаваме и во неколку примери во **когда**, сп.: **когда** 67/13, **кога** 55/4, 218/18. Замена на јор се среќава и во два примери во **никогда** 222/5, 352/13, потоа во **нѣкогда** 287/13, 345/16, 347/10, 388/19, 398/3, 405/9, 405/18, 406/12, 416 (3x), 419/3, 454/7, 474/10. Во овој ракопис редовно се среќаваат примери со вокализиран јор во оваа позиција. Сп.: **оупованне** 58/19, 125/11, **оупованте** 103/18, **оупованна** 106/12, 337/3, **оуповаемъ** 373/18, **оуповану** 444/16. Во ракописот не најдовме ни една невокализирана форма. Во Слоеш со вокализирани форми се пишуваат уште и **золь** 296/15, како и заменката **тон** 68/7, 230/9, 333/7, 384/2, 388/5, 412/12, 451/6, 482/1. Вокализација на јор во суфиксот **-окъ** е позната и на такви текстови кои, општо земено, го задржуваат ерот без промени. За промената **-къ** во **-окъ** Г. Илински претполага влијание на суфиксот **-окъ** од **высокъ** и слични образувања.¹⁵⁰ Во Слоеш имаме неколку вакви примери: **крѣпокъ** 71/12, **кротокъ** 146/3, **свнтокъ** 286/16, **прнѣнтокъ** 478/17, **петокъ** 199/13, 339/11. Во Слоеш замената на јер со е се јавува во поголем број примери отколку замената на јор со о. Сп.: во глаголскиот корен **шьд-**: **прншеды** 2^v/19, 246/15, **прншедшоу** 5/20, **мнмошедшоу** 36/7, **прншедь** 104/15, 105/12, 140/20, **нзъшедьше** 149/5, **сьшедьшн** 160/7, **нензъшедшн** 160/10, **прншедьше** 175/2, **шедьшн** 187/4, **шедь** 190/15, 475/7, **вшедь** 244/14, **шедшнма** 281/14, **вьшель** 157/20, **прншель** 189/16. Иако оваа појава ја следиме и во постари ракописи, вокализација на јер во оваа форма не е обележана во неколку примери. Сп.: **шь** 167/7, **шь** 170/2, **шь** 197/8, **прншь** 279/16, **прѣшь** 279/19, **ошь** 364/8, **шьды** 431/4, **шь** 445/16, **прншь** 450/4, **шь** 459/19, **прншь** ша. Наместо ер во

¹⁵⁰Илинский, Г. А. *Сялченский апостол XII века*, Москва, 1912.

коренот на зборот редовно се пишува **ѐ** во коренот **тъм-**. Сп.: **те̑мннцоу** 118/12, 352/19, 404/2, **те̑мнџн** 350/15, 352/3, 403/12, 417/19, **те̑мнџ** 352/8, **те̑мнџце** 354/2, во именката **вьсь**, сп.: **ѡнесоуснавьвьсь** 320/4, **ндоухвьвьсь** 321/3, **вьзыдоухомвьвьсь** 328/1, во **чьсть**, сп.: **чьстн** 71/9, **прѣчьстнн** 75/18, **чьсто** 93/12, 151/12, **чьсть** 112/15, 140/1, **чьстенъ** 115/19, 139/17, 219/12, **бесчьстеніе** 124/13, 188/8, 240/1, **чьстнѣншъ** 136/4, **чьстн** 188/8, 205/12.

Во коренот на зборот **ѐ** спроведена вокализација на **ь** во **ѐ** во следниве примери: **дверы** 237/18, 324/2, **дверьмн** 335/19, **двернџн** 367/16, **дверьмн** 515/18, **прѣдверыіе** 367/13, понатаму во **день** 71/1, 79/19, 90/3, 201/12, 218/3, 272 (2X), 287/13, 290/9, 346/2, 371/8, 382/19, 581/4, во **жезланьемъ** 204/5, **нсѣѣленіе** 108/5, **леккоуо** 452/11, **лекковерноуо** 550/12, **меншнхъ** 295/8, **полезна** 89/10, **полезно** 235/16, **распета** 169/11, **распеше** 171/20, **распеньшнмъ** 172/8, **сьбероуть** 86/18, **нзбереть** 477/15. Во суфиксална позиција имаме редовна замена на ерсо **ѐ**. Пишувањето на **ѐ** наместо **ь** е најраспространето кај именките образувани со суфиксот **-ѐць**. Сп.: **ѡлколюбець** 20/4, **лѣтѡнсець** 33/7, **ѡброуець** 42(2x), **конець** 48/11, 144/10, **хѣтолюбець** 58/11, **мртѣвець** 67/8, **урьнець** 104/12, **старецъ** 139/6, 140/4, 148/9, 168/15, 180 (2x), 182/2. Пишување на **ѐ** наместо **ь** е наложено во сите примери кај именките образувани со суфиксот **-ѐць**, со исклучок на примерот **ѡброусьць** 43/8, кој на истата страна неколку реда подолу повторно се среќава со вокализирано **ѐ**. Сп.: **оуброуець** 43/12. Пишувањето на паерокнаместо **ь** или **ѐ** во суфиксот **-ѡць**, наоѓаме само кај именката **старѡць** и тоа во неколку примери: **старѡць** 475/18, 476/2, 488/13, 498/6. Покрај суфиксот **-ѐць**, редовно вокализиран се јавува и суфиксот за придавски образувања **-енъ**. Сп.: **немошѐнъ** 2^v/11, **стрѣпетѐнъ** 13/5, **дльженъ** 33/4, **вѣренъ** 34/20, **бгопротнѐнъ** 53/11, **лоукавѐнъ** 55/19, **нензбытѐнъ** 58/15.

Во Слеченскиот патерик замена на **ѡ** со **о** имаме во повеќе групи и примери: во суфиксот **-ѡкъ**: **помошнокъ** 5/4, **высокъ** 84/13, 84/14, **вьстокъ** 112/14; во прилозите: **тогѡа**: 10/4, 13^v/12, 14/3, 43/7, 53^v/7, 54^v/17, 55/12, 56/11, 57/19, 62^v/16, 76^v/9, 79/12, 85/10, 109/8, 110/15, 111^v/10, 129^v/20, 132/19, 132^v/19, 135^v/14, 136/14, 141/1, 148/7, 149/11, 152/10, 152^v/17, 152^v/20, 155^v/19, 156^v/6, 156^v/14, 157/17, 159^v/3, 166^v/5, 168/1, 171/3, 181^v/9, 185/15, 187/7, 187^v/8, 188/10, 196^v/10, 211^v/19, 213/15, 221/17, 232/8, 239/6, 240/5, 243^v/15, 2/12, 3/13, 4^v/3, **тогда**: 78^v/5, 92/4, **тогѡ**: 121/6, **погѡа**: 176^v/19, **когѡа**: 94/7, 118/4, 130^v/19, 134/8, 147^v/5, 149^v/10, 165^v/12, 171/14, 175/17, 230/4, **нѣакогѡа**: 167/8, **когда**: 28^v/15, 100^v/5, 165^v/13. Во основите: **пѣв**: **оупованн** 188^v/18, **оупованнѐ** 197^v/17, **зѣв**: **зоветь** 23^v/16 94/10, **зовоуцоу** 118^v/18, **зовы** 120^v/3. Вокализација на **ѡ** во суфиксална

позиција имаме во групите: овъ: ЛЮБОВНЮ 23v/13, 59/10, 91/13, 96v/13, 123v/9, 200v/2, 206/9, 238v/8, ЛЮБОВ 27/20, ЛЮБОВНО 33/4, ЛЮБОВНЬ 100/13, 156v/19, ЛЮБОВЬ 32/18, 112/12, 112v/12, 102v/15, 112v/15, 117/16, 108v/21, 127v/13, 131/7, 149/5, 161/15, 161v/7, 161v/16, 164/17, 171/20, 171v/7, 188v/3, 200/19, 215v/9, 228v/5, 237v/18, ЛЮБОВНА 168v/13, ЛЮБОВНѢ 226v/6, ЦРЬКОВНЫ 75/6, ЦРЬКОВНѢМЬ 93/3, ЦРЬКОВЬ 115/3, 143/13, СМОКОВНОМЬ 203v/15, окъ: ПОМОЩНОКЪ 5/2, ВЫСОКЪ 81/17, 84/13, 84/14. Во други суфикси во Слепченскиот патерик среќаваме: ПРИНДОХЪ 19/13, ПРНДОХЪ 32v/16, НЗЫДОХЪ 77/3, СЪБЛУДОХЪ 82/10, ВЪЗМОГОХЪ 163v/20, ѿБРѢТОХЪ 150v/8, а во примерот ПОТЬЦН 189/16, имаме замена на о со ѿ. Во префиксите имаме ограничена замена на ѿ со о но сепак среќаваме во: вѣ: ВОСКЪРАСТАН 20v/3, ВОЗДРЬ□ЖАНІА 36v/19. Вокализацијата на ѿ во е во Слепченскиот патерик е спроведена во основите: рѣв: РЕВНОСТНЮ 91/9, РЕВНОУЕТЪ 91/12, ТЪМ: ТЕМННЦОУ 1/5, шѣд: ПРНШЕД 37/17, шѣл: ПОУТОШЕЛНТЕ 226v/7, ѹС: ПРНУЕСТН 2v/7, 17v/4, 109/4, 112/11, 123/15, 150v/5, УЕСТН 15v/2, 86/3, 86/4, 89v/20, ПРНУЕСТНЦН 31/19, 199v/18, ПРНУЕСТНІЕ 47v/8, УЕСТННКЪ 71/9, ПРНУЕСТНТН 72v/1, 112/11, 123/10, УЕСО 74v/18, 88v/20, УЕСТЬ 78/11, 78/11, 113/14, 143v/20, ПРНУЕСТНМЪ 123/7, ПРНУЕСТНШЕ 127v/5, УЕСТЫМН 137v/11. Во суфиксите: ѿн: ПЛАМЕНЬ 23/13, 170v/19, 242v/19, ПОГРЕБЕНЬ 40v/18, ЛНШЕНЬ 54/11, 96v/13, ОУСѢКНОВЕНЬ 71/11, 71v/5, ѣд: ПРНШЕД 37/17, БЕЗПРАВЕДНОМУ 30v/17, ПРАВЕДНАГО 82v/14, 232v/3, ПРАВЕДНКОМЬ 100v/18, ѿц: ПОЛЕЦАХОУ 133v/10.

Заклучок

Во ракописите има доволно примери каде што се забележува спроведената вокализација на ѿ во е и ѿ во о, поради која со сигурност може да се каже дека Слоеш и Слепч се ракописи со македонска редакција. Развојот и еволуцијата на полувокалите во ракописите кои се дел од рефератот е во голема мера паралелен, што во суштина и беше очекувано уште при самото почетно истражување и компарирање, од една јасна причина, а тоа е македонската црковнословенска варијанта на двата ракописи од една страна, и жанрот на којшто припаѓаат (Патерик), од друга страна. Сепак, Слоеш покажа многу побогата лексика и поистакната вокализација на полувокалите во споредба со Слепч. Се надеваме дека со овој реферат ќе дадеме мал придонес кон македонистиката и славистиката воопшто.

Користена литература

1. Десподова В., Карпинско евангелие, Прилеп-Скопје, 1995.
2. Илиќ, П., В. Јерковиќ, *Правопис српскохрватских ћрилских повеља и писма XII И XIII века*, Нови Сад 1981.
3. Илинский, Г. А. *Сляпченский апостол XII века*, Москва, 1912.
4. Конески, Б. *Историја на македонскиот јазик*, Скопје 1986.
5. Князевская, О. А. *Об одной графической особеностей ростовских рукописей начела XIII века*, с. Русское и славянское языкознание, 1972.
6. Марковиќ, М. *Слепченски патерик- лингвистичка анализа (магистерски труд)*, Тетово 2011.
7. Новотни, С. *Слоештички патерик*, Скопје 2013.
8. Недељковић, О. *Полугласови у старословенским епиграфским споменицима*, *Слово, XVII*, Загреб, 1967.
9. Угринова-Скаловска, Р., З. Рибарова, *Радомирово евангелие*, Скопје 1988.
10. Угринова-Скаловска, Р. *Правописни одлики на црковнословенските ракописи од Македонија, Предавање на XV семинар за македонски јазик, литература и култура*, Скопје 1982.
11. Brozovic, D. *О invertaru fonema starocrkovnoslavenskog jezika, Симпозиум 1100-годишнина од смртта на Кирил Солунски 2*, МАНУ, Скопје 1970.
12. Jakobson, R. *Lingvistika I poetika*, Beograd 1966.
13. Filipovic, R. *Suvremena lingvistika I*, Zagreb 1966.
14. Trubetzkoy, N. *Grundzüge der Phonologie, TCLP 7*, Prague 1939, Göttingen 1958.